

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 10.11.2025

§ 119

Valtuustoaloite: Oppimisen tuen uudistukseen tarkoitettujen varojen oikein kohdentaminen

2748/00.01.01.03/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

palvelupäällikkö Janina Mäntymaa p. 044 4163 159

palvelupäällikkö Piia Larinen p. 040 7002 340

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 27.10.2025

§ 326

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto päättää, antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 15.10.2025

§ 117

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

sivistysjohtaja Jämsén Virve

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Kristillisdemokraattinen valtuustoryhmä 9.6.2025:

”Oppimisen tuki muuttuu esi- ja perusopetuksessa tullen voimaan 1.8.2025.

Uudistuksen myötä entinen kolmiportainen tuki jää historiaan. Tavoitteena on, että jatkossa lapsi tai nuori saa tukea mahdollisimman varhain ja ensi sijassa omassa opetusryhmässään. Samaan aikaan opettajien vastuu tukitoimien toteuttamisessa kasvaa. Uudistuksella hallitus tavoittelee työrauhan, kouluhyvinvoinnin sekä oppimistulosten paranemista.

Tuessa on lakisääteisiä uusia velvoitteita ja rajoituksia, jotka täytyy toteuttaa oikein.

Uudessa oppimisen tuessa tukimuodot jaetaan ryhmämuotoisiin ja oppilaskohtaisiin

tukitoimiin. Jokaisen opettajan tulee suunnitella opetuksensa jatkossa siten, että huomioi opettamiensa ryhmien erityistarpeet ja rakentaa opetuksensa tukemaan niitä. Tämän voi toteuttaa monin eri tavoin, kunhan pidetään huoli siitä, että tarpeellista tukea järjestetään. Uudistus siis vahvistaa lapsen ja oppilaan oikeutta saada ryhmässä toteutettavia tukimuotoja, kuten opettajan antamaa yleistä tukiopetusta, opettajan antamaa opetuskielen tukiopetusta tai erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Tuen uudistuksessa vahvistetaan oppimisen edellytyksiä tukevan toimintakulttuurin merkitystä. Sen lähtökohtana on inklusiivisen toimintakulttuurin kehittäminen ja ryhmäkohtaisesti toteutettavat järjestelyt sekä näiden johtaminen.

Toimintakulttuurin muutos ei voi tapahtua ilman muutoksia. Kun velvoite on uusi, muutos vaatii työtä. Työ vaatii tekijöitä ja työvälineitä. Tästä johtuen opetuksen järjestäjälle tuleekin velvollisuus varata tietty resurssi ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin. Tämä resurssi on 0,122 x koulun oppilasmäärä, mikä tarkoittaa esimerkiksi 400 oppilaan koulussa 49 tuntia ryhmäkohtaista tukea normaalien tuntien lisäksi/yhteyteen. Mikäli nämä ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä, tulee oppilaalle lisäksi järjestää oppilaskohtaista tukea joko säännöllisesti erityisopettajan tai erityisluokanopettajan pitämänä. Lisäksi osana uudistusta, elokuusta alkaen yleisopetuksen ryhmissä saa olla maksimissaan viisi oppilaskohtaista tukea saavaa oppilasta.

Tämän uudistuksen toteutukseen kunnille kohdennetaan pysyvää vuosittaista rahoitusta valtionosuuksina 100 miljoonaa euroa. Lahden osuus tästä valtion uudesta tuesta sivistyspalvelualueelta saadun tiedon mukaan on 1,6 miljoonaa euroa. Huomattavaa on, että kunnille tuleva rahoitus on yleiskatteellista ja se tarkoittaa sitä, että kunnat päättävät itse rahoituksen kohdentamisesta.

Koska lainsäädäntö asettaa selkeitä velvoitteita tuen järjestämiseen ja

toteuttamiseen, rahoitus pitää kohdentaa kokonaisuudessaan esi- ja perusopetusta antavien yksiköiden tarpeisiin tässä asiassa, sillä ilman lisäeuroja ei voi esimerkiksi palkata lisää opettajia, erityisopettajia ja erityisluokanopettajia, perustaa uusia pienryhmiä eikä lisätä jakotunteja ja tukiopetusta.

Ryhmäkohtainen tuki vaatii siis toimiakseen resursointia. Tukimuodot ovat käytännöllisiä: samanaikaisopettajuutta ja yhteisopettajuutta voi toteuttaa, kun opettajia on ryhmällä käytössä kaksi. Kielitietoinen opetus ja lukutaidon tai tarkkaavuuden tukeminen vaativat lisäksi usein eriyttäviä paperi- ja sähköisiä materiaaleja, sermejä, eriyttäviä tiloja sekä henkilöstön koulutuksia. Koulukielen opetusta oppiaineiden yhteydessä voidaan antaa pienelle ryhmälle, tukiopetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella ja erityisopettajan opetusta muun opetuksen yhteydessä - nämäkin vaativat ihmisiä ja työtunteja ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Ryhmäkohtainen tuki on toimintakulttuurin muutos, joka ei synny tyhjästä eikä varsinkaan, jos eriyttävät materiaalit tai henkilötyötunnit vähenevät.

Esitämme, että resursoimme täysimääräisesti valtion oppimisen tuen uudistukseen varaamat rahat tämän muutoksen läpiviemiseen. Näin turvaamme, että oppimisen tuen uudistus kohdentuu asianmukaisesti ja kouluille saadaan materiaali- ja henkilöstöresurssia esim., vakinaistamalla ns. koronarahalla hankittuja lisäresursseja tai rekrytoimalla mahdollista uutta henkilöstöä ja kustantamalla yhteis-, samanaikais- ja tukiopetuksia.

Lisäksi tällä rahalla on opettajien mahdollista hankkia tarvitsemiaan eriyttäviä materiaaleja ja oppimisalustoja opetukseen. Tämä on tehtävä ajoissa, vaikka tietyt yksityiskohdat vielä ovat epäselviä. Haluamme myös korostaa, että tämä valtuustoaloite on syytä käsitellä pikaisesti, jotta ryhmäkohtainen tuki ja toimintakulttuurin muutos saadaan käyntiin lukuvuoden 2025–2026 alusta.

Tämä on tuen muutoksella tavoitellun oppimistulosten parantumisen ja koulurauhan kohentumisen kannalta olennaista ja lahtelaisten lasten ja nuorten kiistaton etu. Mikäli ryhmäkohtaisen tuen suunnittelu ja resursointi on jo suunniteltu, toivomme saavamme siitä selvityksen. Ryhmäkohtaisen tuen resursointi pitää tehdä näkyväksi, sillä on viimekädessä valtuuston vastuulla, että se toteutuu.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Oppimisen tukea koskeva lakimuutos astui voimaan 1.8.2025, mutta huomattava on, että pidennettyä oppivelvollisuutta koskeva lakimuutos astuu voimaan vasta 1.8.2026. Laissa on siis siirtymäaika 31.7.2026 saakka, johon mennessä kaikki vanhan lain mukaiset tuen käytännöt, järjestelyt ja päätökset tulee tarkastaa ja muuttaa uuden lain mukaisiksi. Uudistus korvaa aiemman kolmiportaisen tuen mallin ja velvoittaa järjestäjiä toteuttamaan tuen uudessa muodossa, jossa tukitoimet jaetaan ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja oppilaskohtaisiin tukitoimiin. Lukuvuonna 2025–2026 oppilaita on molempien tukimuotojen piirissä. Kuten aloitteessa todetaan, lain mukaan opetuksen järjestäjän velvollisuutena on varata kouluittain resurssia perusopetuksen ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin 1.8.2025 alkaen. Tämä resurssi määritellään laskennallisesti 0,122 vuosiviikkotuntia / oppilas / viikko. Lain edellyttämä vähimmäistuntimäärä ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin on velvoittava, eikä ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin kohdistettavaa tuntiresurssia voi korvata muulla opetuksella tai sisällyttää niihin tarkoitettuun tuntiresurssiin muuta opetusta. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen lisäksi resurssia tulee varata oppilaskohtaisiin tukitoimiin, mutta tämän resurssin määrää ei säädellä lain tai opetussuunnitelman tasolla samalla tavalla.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja ovat yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa tai opetukseen osallistumisen edellyttämät oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet perusopetuslain 31 §:n nojalla annettuina. Tavallisessa opetusryhmässä saa tuen tarkistamisen jälkeen olla yhtä opettajaa kohden viisi sellaista oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokassa.

Lahden kaupungin perusopetuksessa oppimisen tuen uudistukseen on varauduttu syksystä 2024 lähtien. Resurssitarkastelu kouluittain toteutettiin lakiuudistuksen allekirjoittamisen, opetussuunnitelman muutosmääräyksen sekä asetuksen opettajien kelpoisuudesta tultua julki keväällä 2025. Tarkastelun myötä Lahdessa on kohdennettu perusopetukseen lisäresurssia 1,52 M€ lukuvuodelle 2025–2026. Tällä on palkattu kaksi sairaalaopetuksen konsultoivaa opettajaa sekä annettu kouluille 586 vuosiviikkotuntia käytettäväksi ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin. Keväällä 2025 rehtoreiden kanssa keskusteltiin tarvittavasta henkilökunnasta suhteessa koulujen nykyiseen resurssiin sekä suhteessa erityisopettajien kelpoisuuksiin. Kouluille rekrytoitiin 20 uutta opettajaa tai tunteja annettiin nykyisille viranhaltijoille lisätunneiksi. Valtakunnallinen pula kelpoisista erityisopettajista huomioitiin rekrytointivaiheessa ja osa kouluista päätyi palkkaamaan kelpoisen luokan- tai aineenopettajan resurssiopettajaksi ennemmin kuin kelpoisuutta vailla olevan erityisopettajan. Ryhmäkohtaisena tukitoimena annetaan tällöin tukiopetusta tai opetuskielen tukiopetusta. Kouluilla on kuitenkin varmistettu riittävä erityisopettajan antama opetus jo aiemmin olleen resurssin avulla. Erityisopetukseen ja oppimisen tukeen liittyvää materiaalia on uusittu kevään ja kesän aikana yhtenäistämällä ja uudistamalla välineistöä. Tilauksissa on huomioitu

myös kalusteisiin liittyvät tarpeet ja tarvittavia lisätilauksia on tehty vielä syksyn 2025 aikana.

Erityisopettajat ja resurssiopettajat rekrytoitiin lukuvuodelle 2025–2026 määräaikaikaisina, sillä tarvittavien virkojen perustaminen kevään 2025 aikana ei ollut aikataulullisesti mahdollista. Kokonaisuudessaan erityisopettajavirkojen tarve tarkistetaan syksyn 2025 aikana osana normaalia virkatarveselvitysprosessia ja mahdolliset vakinaiset virat tulevat auki tammikuussa 2026.

Koulutuksellisen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lisääviin toimiin myönnetyn erityisavustuksen rahoituskausi on 2024–2027. Tätä erityisavustusta ei voida laskea osaksi ryhmäkohtaisia tukimuotoja, vaan se on ns. ylimääräistä hankerahaa. Lahden esi- ja perusopetukseen myönnetty avustus vuosille 2024–2027 on yhteensä 4 023 000 €. Valtion erityisavustuksen määräytymiseen vaikuttavat kunkin koulun alueella asuvien 30–54-vuotiaiden vain perusasteen suorittaneiden osuus ikäluokasta, työttömyysaste ja vieraskielisen väestön osuus.

Perusopetuksessa tukea on jaettu kolmen painopisteen mukaan: oikea-aikainen ja riittävä tuki alkuopetuksessa, alueellinen ja koulujen välinen tasa-arvon edistäminen ja inklusion edistäminen sekä erityisluokilta yleisopetukseen siirtymisen tukeminen. Tukea on käytetty erityisopettajien, resurssiopettajien sekä koulunkäynninohjaajien palkkaamiseen.

Esiopetuksessa oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki tarkoittaa ratkaisuja, joita lapsi tarvitsee oppimisessa ja opetukseen osallistumisessa. Kaikissa esiopetusryhmissä tulee toteuttaa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä osana esiopetuksen perustoimintaa. Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan esimerkiksi opetusryhmien muodostamista siten, että opettajan on mahdollista ottaa huomioon lapsiryhmän tarpeet ja vahvuudet, toiminnan eriyttämistä lasten moninaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottaen sekä kielitietoista opetusta. Oppimisen edellytyksiä tukeviin pedagogisiin

järjestelyihin kuuluvat mm. selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen ja sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat mm. puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla rakenteellisilla järjestelyillä mahdollistetaan tarvittaessa pedagogisten järjestelyiden toteuttaminen ryhmässä. Rakenteellisiin järjestelyihin kuuluu tilojen esteettömyyttä edistävien järjestelyjen toteuttaminen lapsiryhmän tarpeiden mukaisesti. Rakenteellisia järjestelyjä ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoittamiseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut, jotta esiopetukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Ryhmässä voi työskennellä esimerkiksi avustavaa, ryhmäkohtaista henkilöstöä.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on resursoitava ja annettava suunnitelmallisesti oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Esiopetuksessa ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat yleinen tukiopeus, opetuskielen tukiopeus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä.

Lapsella on oikeus saada lapsikohtaisia tukitoimia viipymättä, jos oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä. Lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään tuen tarpeen arvioinnin ja tukea koskevan päätöksen perusteella lapsen etu huomioon ottaen ensisijaisesti lapsen omassa esiopetuksen toimipaikassa. Lapsikohtaiset tukitoimet esiopetuksessa ovat säännöllinen/kokoaikainen erityisopettajan antama pienryhmässä, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erilaiset apuvälineet.

Lahden kaupungin esiopetuksessa oppimisen tuen uudistuksen mukaista toimintakulttuuria on alettu suunnitella perusopetuslain muutosten allekirjoittamisen ja opetussuunnitelman perusteiden muutosmääräyksen jälkeen alkuvuodesta 2025 alkaen. Suunnittelussa on hyödynnetty esiopetusta edeltävästä

varhaiskasvatuksesta saatua tietoa lasten tuen tarpeista. Oppimisen edellytyksiä tukevana rakenteellisena opetusjärjestelynä varhaiskasvatuksen avustajien sijoittumisessa on huomioitu tiedossa olevat esiopetusryhmien ryhmäkohtaiset avustajatarpeet. Esiopetusryhmässä voi toimia muun mitoitukseen laskettavan henkilöstön lisäksi myös tuen resurssihoitaja.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajia on lisätty lukuvuonna 2025–2026. Erityisopettajien sijoittumisessa on huomioitu esiopetusryhmien tarpeet ryhmäkohtaisena tuen muotona annettavalle erityisopettajan opetukselle. Oppimisen edellytyksiä tukevien rakenteellisten opetusjärjestelyjen ja ryhmäkohtaisten tuen muotojen riittävyttä arvioidaan lukuvuoden aikana.

Päiväkotien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajien käytössä olevaa oppimisen tukeen liittyvää materiaalia on kartoitettu kevään ja alkusyksyn aikana. Tämän kartoituksen pohjalta tämän ja tulevan lukuvuoden aikana on suunniteltu välineiden ja materiaalien yhtenäistämistä ja uudistamista.

Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen uudistuksen mukaisten tuen muotojen ja tukitoimien järjestämiseen liittyvät kustannukset esiopetuksessa ovat 300 000 € vuodelle 2025 ja 700 000 € vuodelle 2026. Henkilötyövuosina vaikutus on 15 työntekijää.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-